

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และคณะทำงานด้านข้อมูลรายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๔๔-๑๓๙๘

เรื่อง พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙
ผู้เรียบเรียง นางสาวบุษราภรณ์ อัครนิธยานนท์ บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิชาการ
ออกอากาศ มิถุนายน ๒๕๕๙

ขอทาน หรือผู้ที่ดำรงชีพด้วยการขอรับบริจาคทานจากผู้อื่น มักพบเห็นคนขอทานได้ทั่วไปตามแหล่งชุมชนใหญ่ ๆ ที่มีผู้คนสัญจรผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก เช่น ศูนย์การค้า แหล่งท่องเที่ยว สถานีขนส่งป้ายรถโดยสารประจำทาง เป็นต้น คนขอทานเป็นอีกกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทย ที่พยายามดิ้นรนให้มีชีวิตรอดไปวัน ๆ สาเหตุของการขอทานเกิดจากความยากไร้ ไม่มีที่อยู่อาศัยและไร้ญาติ ต้องหาเลี้ยงชีพแต่ไม่สามารถประกอบอาชีพสามัญได้ และสาเหตุจากกระบวนการค้ามนุษย์ การลักพาตัวเด็กมาขอทาน มีการทำร้ายร่างกายขั้นตอด้วยวะเพื่อให้เป็นที่เวทนาและน่าสงสารในสายตาผู้พบเห็น นับเป็นธุรกิจผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก และเป็นผลให้จำนวนขอทานมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งคนไทยและคนต่างชาติ โดยเฉพาะขอทานจากประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากการขอทานสร้างรายได้ที่ดีจนบางรายยึดเป็นอาชีพหลัก ปัญหาเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุมขอทานได้ทั้งหมด อีกทั้งยังไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างด้านพฤติกรรม ระหว่าง “ขอทาน” “วณิพก” และ “การแสดงความสามารถ” ทำให้ปัญหาขอทานกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยปัญหาหนึ่ง ประกอบกับกฎหมายควบคุมการขอทานที่มีความเก่าแก่ ตั้งแต่ปี ๒๔๘๔ ไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการแก้ปัญหาป้องกันและปราบปราม และการบังคับใช้บทลงโทษต่าง ๆ ตามมาในที่สุด

จากสภาพปัญหาการควบคุมการขอทานของสังคมไทย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เสนอปรับปรุงพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน โดยที่ประชุมมีมติให้ผ่านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในคราวการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕/๒๕๕๙ วันศุกร์ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๘ ก หน้า ๑ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา นับเป็นกฎหมายควบคุมการขอทานที่รอคอยมากกว่า ๗๕ ปี เลยทีเดียว

หลักการและเหตุผลการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขอทาน ปี ๒๔๘๔ ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการขอทานมีลักษณะของการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากผู้ซึ่งอาศัยความพิการทางร่างกาย สติปัญญา ความสามารถหรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่น ส่งผลให้เกิดความเสียหายและความสงบเรียบร้อยของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงควรมีการจัดระเบียบเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำหนดให้บุคคล ซึ่งกระทำการใด ๆ ให้ผู้อื่นกระทำการขอทานตามสถานที่ต่าง ๆ ได้รับโทษทางอาญา เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลดังกล่าวไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ของผู้อื่น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบด้วย

๑. ห้ามมิให้บุคคลทำการขอทาน โดยการขอทานจะมีความผิดโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เมื่อสอบสวนพบว่าผู้ทำการขอทานนั้นเป็นเด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ ที่ไม่สามารถเลี้ยงชีพอย่างอื่นได้ ให้ละเว้นจากโทษดังกล่าว และส่งตัวเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดให้การเล่นดนตรีและการแสดงความสามารถอื่นใดในที่สาธารณะหรือกลุ่มวงนิพนธ์ โดยขอรับทรัพย์สินตามแต่ผู้ชมหรือผู้ฟังจะสมัครใจให้ การขอเงินหรือทรัพย์สินกันฐานญาติมิตร หรือการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร มิให้ถือเป็นการขอทาน แต่ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่นั้น และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

๓. ห้ามมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลบังคับให้ผู้อื่นมาเป็นขอทาน หากพบมีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากพบว่ามี การบังคับให้ต่างชาติ เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการ คนเจ็บป่วย และคนพิการ มาขอทานจะมีโทษจำคุกเกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมดูแลการขอทาน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ เพื่อบูรณาการการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทาน การดำเนินการกับผู้แสวงหาประโยชน์จากการขอทาน เป็นต้น

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทานถือเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสังคมและลดความเหลื่อมล้ำ และเป็นจุดเริ่มต้นทำให้การขอทานลดน้อยลงจนหมดไปจากสังคมไทยได้ในที่สุด ปัญหาขอทานยังมีเรื่องสวัสดิการที่ยังเข้าไม่ถึงอย่างเพียงพอและเท่าเทียม การมีกฎหมายควบคุมการขอทานฉบับใหม่จึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง หากต้องขึ้นอยู่กับผู้ใช้กฎหมายว่าจะนำไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด และควรมีการบังคับใช้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องควบคู่กัน เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร เป็นต้น ตลอดจนการบูรณาการจากหน่วยงานทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

เปิดร่างพ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน: แยกฉีกออกจากขอทาน-ค้ำมนุษย์มีโทษหนัก. (๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘). สืบค้น ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ จาก <http://ilaw.or.th/node/3734>

“พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙” (๒๙ เมษายน ๒๕๕๙). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๘๓ ก, น. ๑.

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. (๒๕๕๘).

เอกสารข่าวรัฐสภา, ๔๐(๘๓๐), ๑๔๑-๑๔๒.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (๒๕๕๘). เอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี และนายมนเฑียร บุญตัน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ). กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๔ มีนาคม ๒๕๕๙). บันทึกการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕/๒๕๕๘ วันศุกร์ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙. สืบค้น ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/m030459.pdf